

УДК: 658.5

СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО АДАПТАЦІЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Бойко Остап Богданович, здобувач кафедри менеджменту ті інноваційної діяльності підприємств, Державний вищий навчальний заклад «Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя», м. Тернопіль.

Boiko Ostar, Researcher of the Department of Management and innovative activity of enterprises, State Higher Educational Institution "Ternopil Ivan Puluji National Technical University", Ternopil.

Boiko O. The status of normative and legal support for innovative activity in Ukraine and its adaptation to the European legislation

The analysis of normative and legal support for innovative activity in Ukraine, including peculiarities of the innovative legislation in the field of machine building has been conducted. The detailed analysis of the normative and legal framework for innovative activity of enterprises pointed to the numerous flaws that Ukrainian legislators have to correct towards rapprochement and integration of the national economic system to the system of EU countries. The article examines the legal mechanisms to support innovative processes in the economy of Ukraine through the creation of the concept of national innovation systems such innovative systems of developed European countries and the world, with subsequent widenediscussion by Ukrainian society that will enable to engage citizens to the improving the national innovation system and unite society around this idea. Separately, emphasis is placed on their cognition of priority defense subsectors of machine building, around which other industries will work. The issue of legal ensuring for investment support of development and introducing innovations, reducing the tax burden on enterprises that implement innovations is separately considered in the article. The inconsistency of government action and legislative power that led to the outflow of investors from Ukraine is indicated in this paper. It has been proposed to finalize all regulation documents in accordance with the EU requirements and does not change them for a long period in order to get trust to the Ukraine by foreign and domestic investors.

Бойко О.Б. Стан нормативно-правового забезпечення інноваційної діяльності в Україні та його адаптація до європейського законодавства.

Зроблено аналіз стану нормативно-правового забезпечення інноваційної діяльності в Україні, зокрема особливості інноваційного законодавства у машинобудівній галузі. Детальний аналіз нормативно-правової бази інноваційної діяльності підприємств вказав на численні недоліки, які мають виправити українські законодавці на шляху до зближення та інтеграції національної економічної системи до системи країн Євросоюзу. У статті розглядаються правові механізми підтримки інноваційних процесів в економіці України через створення концепції національної інноваційної системи на зразок інноваційних систем розвинутих країн Європи та світу, з подальшим широким обговоренням українським суспільством, що дасть можливість залучити громадян до вдосконалення національної інноваційної системи та згуртувати суспільство навколо даної ідеї. Окремо наголошується на визнанні пріоритетною оборонної підгалузі машинобудування, навколо якої запрацюють інші галузі промисловості. У статті окремо розглядається питання правового забезпечення інвестиційної підтримки розробки та впровадження інновацій, зниження податкового навантаження на підприємства, які впроваджують інновації. Вказана непослідовність дій уряду та законодавчої влади, які привели до відтоку інвесторів з України. Запропоновано доопрацювати всі нормативні документи згідно до вимог Євросоюзу та не змінювати їх протягом тривалого періоду з метою отримання довіри до України з боку іноземних та вітчизняних інвесторів.

Бойко О.Б. Нормативно-правовое обеспечение инновационной деятельности в Украине и его адаптация к европейскому законодательству.

Сделан анализ состояния правового обеспечения инновационной деятельности в Украине. Особое внимание уделено особенностям инновационного законодательства в машиностроительной отрасли. Детальный анализ нормативно-правовой базы инновационной деятельности предприятий

указал на недоработки, которые необходимо исправить украинским законодателям на пути к сближению и интеграции национальной экономической системы к системе стран Евросоюза. В статье рассматриваются правовые механизмы поддержки инновационных процессов в экономике Украины путем создания концепции национальной инновационной системы наподобии инновационных систем развитых стран Европы и мира, с последующим широким обсуждением украинским обществом, что позволит привлечь граждан к совершенствованию национальной инновационной системы и сплотить общество вокруг данной идеи. В статье отдельно предлагается признать приоритетной оборонную отрасль машиностроения, вокруг которой в данное время заработают и другие отрасли промышленности. Отдельно рассматривается вопрос правового обеспечения инвестиционной поддержки разработки и внедрения инноваций, снижения налоговой нагрузки на предприятия, которые внедряют инновации. Указано, что непоследовательность действий правительства и законодательной власти привели к оттоку инвесторов с Украины. Предложено доработать все существующие нормативные акты в соответствии с требованиями Евросоюза и не изменять в течение длительного периода с целью возвращения доверия к Украине со стороны иностранных и отечественных инвесторов.

Постановка проблеми. «Приналежність до Європи є єдиною можливою формою існування держави Україна», - заявив Президент України перед керівниками дипломатичних місій та представників іноземних держав у серпні 2014 року. Така заява і підписання Україною асоціації з ЄС поставили перед українським суспільством та урядом проблему пошуку нових форм та методів адаптації економічного і політико-правового середовища до сучасних вимог міжнародних економічних відносин. В сучасному світі відбувається переоцінка основних цінностей, спостерігається значний відрив країн-лідерів, що створюють «інноваційний анклав» від інших країн, які частково або повністю залежать від позиції сильніших. Альтернативи інноваційній моделі економічного розвитку України немає, тому перехід до інноваційної моделі розвитку національної економіки має стати імперативом державної політики. Це полягає в першу чергу у формуванні ефективного нормативно-правового регулювання відносин в сфері інновацій та адаптації його до законодавства Євросоюзу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням різноманітних проблем інноваційного розвитку вітчизняних підприємств, як і інноваційного розвитку української економіки загалом займаються українські вчені Б. Данилишин, Л. Мельник, О. Амоша, В. Геєць, В. Семиноженко, О.М. Анісімова, Я. Жаліло, Б. Кваснюк, О. Дацій, О. Лапко та ін. Та праця наших вчених не знайде дієвого впровадження, якщо не буде зацікавленості керівництва української держави в питаннях створення справді конкурентоздатної на світовому рівні вітчизняної економіки. Адже завдання вчених в даному питанні – це аналізувати законодавство розвинутих країн світу, вибирати з нього все краще і адаптовувати до українських реалій, як на рівні законодавства так і на рівні економіки. Завдання української влади – це наявність політичної волі впроваджувати ці напрацювання вчених у життя. Проте питання правового забезпечення інноваційної діяльності в контексті підписання Україною угоди про асоціацію з Європейським Союзом ще не знайшли достатнього висвітлення в Україні.

Метою цієї статті є спроба вивчити ступінь нормативно-правового забезпечення інноваційної діяльності в Україні та адаптації його до європейського законодавства з інноваційної діяльності.

Результати досліджень. Вихідні правові передумови державної інноваційної політики проголошено в Конституції України [1]. Зокрема стаття 54 гарантує громадянам свободу науково-технічної, а також інших видів творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав. А ще зазначено, що держава сприяє розвитку науки і встановленню наукових зв'язків України із світовим товариством.

Всю сучасну нормативно-правову базу України в сфері інноваційної діяльності можна певним чином розділити на дві підгрупи. Перша підгрупа представлена законами України, які визначають основні засади державної політики у сфері інноваційної діяльності. Так Закон України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності»[2]. започаткував в Україні законодавче поле для інноваційної діяльності. Важливою стала прийнята у 1999 році «Концепція науково-технічного та інноваційного розвитку України» [3], згідно якої сформовано основні принципи та пріоритетні напрями, механізми прискорення науково-технічної політики України.

Засади нормативно-правовими документами є Закон України «Про інноваційну діяльність»[4], згідно якого право на державну підтримку мають суб'єкти господарювання всіх форм власності, що реалізують в Україні інноваційні проекти, та підприємства, що мають статус інноваційних. У Законі України «Про інвестиційну діяльність»[5], що був прийнятим в Україні одним

із перших, було викладено трактування поняття інновацій, як специфічної форми інвестицій. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [6] визначає правові, економічні, організаційні засади формування та реалізації пріоритетних напрямів інноваційної діяльності в державі, які мали б зобов'язувати органи виконавчої влади всіх рівнів сприяти виконанню робіт, спрямованих на їх реалізацію, а також на концентрацію фінансово-економічних та інтелектуальних ресурсів регіонів. Закон України «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків» [7] (із змінами та доповненнями у 2002-2006 рр.) визначає правові та економічні основи запровадження та функціонування спеціального режиму інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків.

Важливими з точки зору регулювання відносин в сфері інноваційної діяльності в цілому, а також окремих її сегментів є окремі положення Законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [8], «Про наукову і науково-технічну експертизу» [9], «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» [10], «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків» [11], норми Господарського [12] та Податкового [13] кодексів та інших законодавчих актів, які спрямовані на підтримку розвитку економіки України інноваційним шляхом. Вони відносяться до другої підгрупи нормативно-правових та законодавчих актів, які регулюють різноманітні внутрішньо економічні відносини і передбачають екологічну безпеку інноваційної діяльності, що на даний час є дуже важливим, які спрямовані на захист авторських прав та здійснення патентної діяльності, регулюють іноземне інвестування, сферу сертифікації, ліцензування тощо.

Серед великої кількості нормативно-правових актів, що стосуються розвитку інноваційної діяльності загалом є чималий пакет документів, який стосується інноваційної діяльності машинобудівних підприємств. Так, пожвавлення виробництва автомобілів було спричинене прийняттям Закону України «Про стимулювання виробництва автомобілів в Україні» [14]. згідно з яким, підприємство, в яке інвестовано 150 млн. дол. США, звільнялося від сплати ПДВ, податку на прибуток та сплати мита при ввезенні комплектуючих з-за кордону.

Закон України «Про державну підтримку літакобудівної промисловості в Україні» [15]. з метою підвищити конкурентоздатність авіаційної техніки вітчизняного виробництва, суттєво покращити фінансовий стан літакобудівних підприємств, використати напрацьовані технології, модернізувати авіаційні підприємства, залучити інвестиції визнає літакобудування пріоритетною галуззю і звільнив на 5 років від сплати земельного податку, від сплати ввізного мита за ввезення всіх комплектуючих, що використовуються для розробки і виробництва нової авіаційної техніки, а продаж продукції, що була виготовлена за кошти держбюджету оподатковуються ПДВ за нульовою ставкою.

Вчасними і актуальними для сільськогосподарських машинобудівників стали прийняті Закони України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу» [16] та «Про списання та реструктуризацію податкової заборгованості платників податків-підприємств тракторобудування та комбайнобудування», які передбачали пільгове оподаткування ПДВ операцій, спрямованих на НДДКР та виготовлення зразків нової техніки і обладнання для агропромислового комплексу, зменшення ставки на прибуток від обсягів експортованої продукції сільськогосподарського призначення, врегулювання особливостей сплати земельного податку.

Тривожна ситуація трапилася із прийняттям Закону України «Про заходи щодо державної підтримки суднобудівної галузі України» [17], що був спрямований на підвищення конкурентоспроможності вітчизняного суднобудування, зокрема малотоннажного, залучення іноземних інвестицій та поповнення оборотних коштів суднобудівних підприємств. Через два роки після прийняття Закону окремі його положення були призупинені, що вкрай негативно відбилася на іміджі України і відвернуло увагу інвесторів.

Дуже доречно для нашого часу стало впровадження Закону України «Про визнання бронетанкової галузі однією з пріоритетних у промисловості України та заходи щодо надання їй державної підтримки» [18], підписання розпорядження Кабінетом Міністрів України «Про затвердження переліку та обсягів товарів, що ввозяться на митну територію України, відповідно до контрактів, укладених підприємствами концерну «Бронетехніка України» для виробництва броньованих бойових машин і комплектуючих виробів до них». На даний час оборонна промисловість, продукція якої у 2012-2013 роках практично вся йшла на експорт, може стати базою для інноваційної діяльності для інших галузей промисловості.

Стимулювання конкуренції, обмеження монополій, боротьба з корупцією – основні суспільно-економічні умови поширення інновацій в українському суспільстві. Нормативною базою для сприяння конкуренції мають стати Закони України «Про захист економічної конкуренції» [19] та «Про захист прав споживачів» [20], інші законодавчі акти, які спрямовані на розвиток конкурентного підприємництва, створення передумов для демонополізації економіки та запобігання недобросовісній конкуренції, обмеження прав підприємств-монополістів.

Проаналізувавши вивчену літературу, можна стверджувати, що в Україні в цілому створена відповідна нормативно-правова база, що визначає правовий статус певної частини суб'єктів інноваційної системи, і яка дозволяє їм функціонувати в межах рамкового законодавства. Інноваційна діяльність в Україні регулюється близько 200 правовими актами, які були прийняті органами влади протягом 23 років незалежності України.

Проте, аналізуючи українське законодавство, варто визнати його хаотичність. Воно не носить комплексного характеру. Привертає увагу і неузгодженість норм безпосередньо навіть у межах одного закону. Так наприклад, Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності України на період до 2015 року»[21], з одного боку надає Кабінету Міністрів повноваження щодо порядку формування пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, а з іншого детально регламентує своїми нормами цей процес. Пояснюється це тим, що держава протягом двох десятиліть ніколи серйозно не ставила перед собою питання майбутнього України.

Можна стверджувати, що система державного управління та регулювання інноваційного процесу в державі є недосконалою, існує розпорошеність функцій управління по різних суб'єктах влади, відсутній єдиний державний центр управління та координації зусиль.

Тому автор вважає, що створення в Україні моделі національної інноваційної системи, на зразок практично всіх розвинутих країн світу, зараз на часі. Потрібно проголосити її створення на законодавчому рівні, розпочати громадське обговорення основних засад інноваційної системи, визначити орган, який відповідатиме за її проведення, систему міжгалузевих зв'язків для інноваційного розвитку, банк чи фонд, який виключно буде надавати кошти для інноваційного розвитку підприємств і слідкувати за їх використанням.

Слабка інноваційна система держави, яка характеризується ще й постійними змінами на найвищому управлінському рівні, привела до неузгодженості між численними агентствами, що належать до різних юрисдикцій і конкурують між собою в умовах обмеженості ресурсів. Управління інноваційною системою в Україні охоплює велику кількість міністерств, агентств та комітетів, але жодна з цих установ не є відповідальна за інноваційну політику як єдиний представник уряду. Так, у 1996 році було створено Міністерство науки і технологій, яке через 4 роки було ліквідоване, а функції передані до Міністерства освіти, де питання розвитку інновацій в країні просто розчинилися. А вже 30 грудня 2005 року Президент України своїм указом №1111 створив Державне агентство України з інвестицій та інновацій (ДАУІ), як державну організацію, відповідальну за інноваційну політику в державі з мережею регіональних центрів інноваційного розвитку та державною інноваційною фінансово-кредитною установою. Та вже у травні 2010 року було створено зовсім нову установу – Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації (Держінформнауки). Однак після цього приймається рішення парламенту про те, що всі спеціалізовані державні установи та агентства мають підпорядковуватись різним міністерствам. Практично така розпорошеність і неузгодженість призвела до того, що інноваційною політикою в сфері наукових досліджень, розробок та впровадження інновацій у державі не було кому займатися. А 4 червня 2014 року Кабінет Міністрів України своєю постановою реорганізував Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації, створивши центральний орган виконавчої влади з реалізації політики у сфері електронного урядування - Державну службу з питань електронного урядування – діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Віце-прем'єр-міністра України – Міністра регіонального розвитку, будівництва та житло-комунального господарства. Згідно з постановою, Міністерство освіти і науки є правонаступником прав та обов'язків Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації з питань реалізації державної політики у сфері наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності. Таким чином, Міністерству освіти і науки України були повернуті повноваження в управлінні наукою. На думку уряду, це дозволить розвивати інфраструктуру наукових досліджень, зокрема шляхом інтеграції вищої освіти та науки. Частково це правильне рішення, але інноваційний розвиток – це стратегія держави, і здійснювати загальне керівництво стратегією не може лише одне Міністерство, адже наука це лише одна ланка у інноваційному процесі.

Так, до органів, на які в даний час покладається завдання з забезпечення реалізації державної інноваційної політики, відносяться:

- Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України;
- Державна служба з питань електронного урядування, частково (створена на базі Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації в червні 2014 року);
- Державне агентство України з управління державними корпоративними правами та майном;
- Міністерство освіти і науки;
- Міністерство молоді та спорту України;
- Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (має окремі суміжні повноваження у цій сфері);
- інші органи державної влади, що здійснюють окремі повноваження по реалізації інноваційної політики в рамках своєї компетенції.[22].

Наприкінці 1999 року ухвалено Закон про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків. Проте у 2005 року він був скасований.

За роки незалежності в Україні було розроблено і затверджено законодавцями або урядом сотні програм науково-технічних та соціально-економічних (з вагомою науково-технічною складовою), і переважна їх більшість була спрямована на вирішення дійсно важливих і актуальних проблем. Проте практично жодна з них не справила серйозного впливу на розвиток економіки. Причини такого сумного результату в тому, що жодна з проголошених програм не отримувала того фінансування, яке було передбачене при затвердженні (хоча завжди при затвердженні кожної програми приймалася і сума асигнувань на її виконання). Так затверджена спеціальним законом програма впровадження високих технологій отримала лише 1% від передбачених асигнувань.

В країнах ЄС формують і визначають пріоритети науково-технологічної та інноваційної політики, хоча підходи до формування та їх законодавчого затвердження суттєво відрізняються. В Україні подібна ситуація. Різниця лише в тому, що коли в Європі проголошують пріоритет, то відразу приймають рішення щодо суми асигнувань на їх виконання, розробляють і приймають стратегію реалізації і докладають максимум зусиль, щоб ці рішення були виконані. В Україні ж одні інстанції формують пріоритети, а зовсім інші вирішують чи проігнорувати їх повністю чи частково підтримати.

Проблема проведення інноваційної політики в Україні не зосереджена на розвитку МСП, не закріплена на законодавчому рівні, така ситуація зовсім не відповідає світовим і європейським традиціям, у яких серцевину інноваційного розвитку складають власне малі та середні підприємства. В Україні не створено законодавчо мотивації для перетворення результатів та розробок у нові товари і послуги та для проведення власних досліджень та розробок.

Недостатність нормативно-правового забезпечення супроводжується також слабким розвитком інноваційної інфраструктури, яка представлена в Україні лише окремими типами інститутів. При цьому переважна більшість з них, які є важливими для розвитку інноваційної діяльності в машинобудівній галузі (зокрема, технопарки та венчурні фонди), не впливають відчутно на запровадження інновацій у вітчизняну економіку. Так, з восьми зареєстрованих технопарків поки що працюють чотири, а дають реальну віддачу лише два. З семи венчурних фондів і об'єднують чотири спрямовують ресурси на фінансове забезпечення традиційних інвестиційних проектів; три – вкладають кошти в розвиток технологій V технологічного укладу; жоден не інвестує в розвиток перспективного VI укладу [23].

Актуальною для існуючого в Україні законодавства про інноваційну діяльність є його декларативність щодо розмірів фінансової підтримки державних наукових установ та ВНЗ з боку держави, які жодного разу не виконувалися навіть на 50%, призупинення чи відсутність механізму надання різноманітних пільг, інших видів підтримки з боку держави. Встановлена норма бюджетного фінансування наукової і науково-технічної діяльності в 1,7% ВВП ніколи не виконувалася навіть в половинному обсязі. В середньому на рік асигнувань з державного бюджету на науку виділялося не більше 0,4% ВВП. Держбюджетом на 2015 рік виділено на розвиток науки та наукових установ 0,27% ВВП.

Ще одним недоліком податкового стимулювання інноваційної діяльності стало те, що окремі статті Закону України «Про інноваційну діяльність», що був прийнятий у 2002 році, передбачали податкове стимулювання інноваційної діяльності з метою збільшення власних фінансових ресурсів господарюючих суб'єктів, які б спрямовувалися на розширення їхньої інноваційної діяльності. Проте

через рік їх чинність була призупинена, а в 2004-2005 роках податкові пільги були повністю скасовано.

У багатьох працях вітчизняних вчених [23,24] наголошується на тому, що для існуючої системи законодавчих актів в інноваційній сфері характерна непослідовність, відсутність логічної, узгодженої внутрішньоструктурної побудови, частковість та фрагментарність. Слабкою ланкою є і неузгодженість законодавства про інновації із Державним бюджетом, який просто блокує державну фінансову підтримку.

Оцінка якісного стану нормативно-правової бази розвитку інноваційної інфраструктури, наведені вище факти свідчать про її фрагментарність, суперечливість та нестабільність. Простежується відсутність послідовності і змістовної пов'язаності між різними актами у сфері інновацій. Відсутнє чітке змістовне наповнення таких елементів інноваційної інфраструктури як інноваційні центри, регіональні інноваційні кластери, зони інтенсивного науково-технічного розвитку (технополіси), венчурні компанії та фонди, бізнес-інкубатори. Не зазначено щодо них особливостей діяльності, механізмів державного регулювання. Хоча цікавим є те, що такі форми інноваційної інфраструктури вже створені на території України і починають діяти.

Слабким місцем в інноваційному законодавстві є питання комерціалізації інновацій. На даний час це договори щодо розпорядження майновими правами на об'єкти інтелектуальної власності (винаходи і корисні моделі). Якщо б в Україні застосувати правову норму патентного права, що діє в США беззмінно вже 200 років, зміна інноваційного клімату в державі стовідсотково була б забезпечена.

Слабким місцем в проведенні всіх трансформаційних процесів залишається інституційне середовище. Економіка України склалася як змішана, з вагомим прошарком приватної власності, проте управління інноваційним розвитком відбувається без належного узгодження інтересів держави та бізнесу[24]. Оскільки розвиток інноваційної інфраструктури стає головною стратегією держави, то питання забезпечення безпеки інноваційних проектів стає питанням забезпечення національної безпеки держави.

Аналіз законодавства в сфері інноваційної інфраструктури виявив ще й наступні недоліки:

- абсолютно недопустимою є практика призупинення, а то й відміни діючих норм, які містяться в чинному законодавстві,
- відсутній чітко визначений понятійний апарат таких важливих на даний час понять як інновації, об'єкти інноваційної діяльності, об'єкти інноваційних відносин
- повністю розмиті принципи правового регулювання інноваційної діяльності,
- відсутні чіткі правові норми щодо державно-приватного партнерства, що є основою інноваційного поступу держави,
- не розкрито правові механізми спільного інвестування в інноваційній сфері;
- неврегульовані питання забезпечення нерозривного зв'язку науки з виробництвом на стадії впровадження у виробничий процес.

Згідно з графіком Додатку III до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС Україна зобов'язалася протягом 2-3 років (для деяких секторів 5 років) привести своє законодавство у 27 сферах у відповідність із законодавством ЄС, причому секторальні зобов'язання стосуються, насамперед, галузі машинобудування. Тому, попри те, що станом на 01.10.2014 р. в Україні діє 43 технічні регламенти, розроблені на основі відповідних директив ЄС, ступінь впровадження європейських стандартів на українських підприємствах залишається недостатнім, що становить значну загрозу майбутньому розвитку галузі в умовах поступового закриття російських ринків для української продукції.

Фінансова підтримка розбудови інституційного середовища для створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, у т. ч. щодо адаптації європейських стандартів в українському машинобудуванні, здійснюється через проекти міжнародної технічної допомоги. Проте певні успіхи, яких вдалося досягнути у розбудові інституційного середовища, не супроводжувалися зростанням інвестицій (у тому числі іноземних) у вітчизняне машинобудування. Тому перспективи модернізації вітчизняного машинобудування на основі запровадження європейських стандартів значним чином залежатимуть від спроможності держави сприяти залученню у галузь інвестицій міжнародних ТНК, кредитів міжнародних фінансових організацій, ініціювати спільні інвестиційні проекти у стратегічних галузях машинобудування, а також проекти міжнародної технічної допомоги та міжнародного науково-технічного співробітництва.

Висновки. Характеризуючи нормативно-правову базу інноваційного розвитку України та інноваційного розвитку вітчизняного машинобудівного сектору економіки, можна стверджувати, що

всі ці роки Україна періодами відчутно просувалася в інноваційному напрямі. Проте за кожним кроком уперед неодмінно слідувало кілька кроків назад.

В цілому в Україні створена важлива законодавча база для здійснення і розвитку інноваційної діяльності, але все ж за кількістю і якістю нормативних законодавчих актів вона поступається подібним системам у розвинутих країнах світу. Формування в Україні інноваційної моделі розвитку слід починати з проголошення і створення національної інноваційної системи, поступово наповнюючи її змістом: виходячи із сучасних умов, здійснити аналіз існуючих в Україні нормативно-правових документів, прийняти нові закони та акти, які будуть вдосконалювати інноваційну інфраструктуру держави, особливо на міжгалузевому та регіональному рівнях, визначать пріоритетні галузі економіки та машинобудування, нададуть певні фінансові преференції тим підприємствам та організаціям, які займаються інноваційною діяльністю. Цей процес має бути послідовний, зважений і передбачати далеку перспективу ефективного розвитку машинобудівної галузі і економіки країни загалом, щоб своїми непродуманими рішеннями уряд знову не відвернув увагу іноземних інвесторів, без якої економіка України так і не зможе вийти з III технологічного укладу.

Сучасна ситуація переходу економіки країни на інноваційний шлях розвитку вимагає досконалого нормативно-правового забезпечення. Існуючі в країні норми про інноваційну діяльність, що містяться в багатьох актах різних галузей законодавства України, і за якими інновації визначені як складова інвестиційного процесу, створили в Україні базу для здійснення і розвитку науково-технічної та інноваційної діяльності. Проте значна частина положень законодавчих актів або не реалізується, призупиняється чи взагалі виключається. Залишається гострою проблема формування правового механізму фінансової підтримки інноваційних процесів на машинобудівних підприємствах через неврегульованість податкових пільг для інноваційних підприємств, регулювання венчурної діяльності, високий рівень корупції, який відштовхує реального інвестора.

Водночас ефективність такого функціонування не є високою, чому сприяють недосконалі правові механізми та неузгодженість між актами законодавства різних галузей. Окрім того, до того часу, поки в Україні буде недостатнім відповідний правовий інструментарій, який би сприяв розвитку інноваційних бізнес-інкубаторів, центрів інноваційного розвитку, центрів трансферу технологій, венчурних фондів та інших організаційно-правових форм, що формують національну інфраструктуру інноваційної системи будь-якої розвинутої країни світу, швидкої віддачі від впровадження інновацій в економіку України не трапиться.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К.: Преса України, 1997.
2. Закон України «Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності» від 12 грудня 1991 р. №1977-ХІІ/ВВР.-1992. -№12.
3. Концепція науково-технічного та інноваційного розвитку України// Голос України. – 1999. -3 серпня.
4. Закон України «Про інноваційну діяльність» №40-IV від 04.07.2002 р. (редакція від 23.06.2010р).
5. Закон України «Про інвестиційну діяльність» (із змінами, внесеними згідно з Законами України у 1991-2005 рр.// Голос України. -1991. -21 листопада.
6. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» // ВВР. -2003. -№13.
7. Закон України «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків»//Голос України. -2006.-3 лютого.
8. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність», №1977 –ХІІ від 13.12.1991 р. (редакція із змінами від 06.01.2011 р.).
9. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу», №51/95-ВР від 10.02.1995 р. (редакція із змінами від 03.03.2006 р.).
10. Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»// Верховна Рада України; Закон від 14.09.2006 № 143-V (редакція із змінами 05.12.2012 р.)
11. Закон України «Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків» // Голос України. -2006. -3 лютого.
12. Господарський кодекс України від 16.01.2003р. №436 – IV. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
13. Податковий кодекс Україна від 02.12.2010 №2755-VI. [Електронний ресурс]. Режим доступу:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

14. Закон України «Про стимулювання виробництва автомобілів в Україні» // Урядовий кур'єр. -1997. -23 жовтня.
15. Закон України «Про державну підтримку літакобудівної промисловості в Україні» // Урядовий кур'єр. -2001. -15 серпня.
16. Закон України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу» //Урядовий кур'єр. - 2002. -3 квітня.
17. Закон України «Про заходи щодо державної підтримки суднобудівної галузі України» із змінами, внесеними згідно із Законами України в 2002-2003рр.//Голос України. -1999. – 30 грудня.
18. Закон України «Про визнання бронетанкової галузі однією з пріоритетних у промисловості України та заходи щодо надання їй державної підтримки» //Урядовий кур'єр. -2001. -13 лютого.
19. Закон України «Про захист економічної конкуренції»//Голос України. -2001. -№37.
20. Закон України «Про захист прав споживачів» (із змінами, внесеними згідно із Законами України в 1993-2005 рр.)//ВВР. -1991. -№30.
21. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності України на період до 2015 року»
22. Шевчук С. В. Державне регулювання як важливий фактор активізації інноваційних процесів у країні / С. В. Шевчук // Збірник наукових праць Національного університету ДПС України. – 2011. – № 1 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/znpnudps/2011_1/pdf/11ssvitc.pdf.
23. Дегтяр А.О., Крюков О.І. Правове забезпечення державного регулювання інноваційної діяльності в Україні. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2011-2/doc/1/01.pdf>
24. Геєць В.М. Інноваційні перспективи України / В.М. Геєць, В.П. Семиноженко – Х.:Константа, 2006. – 272с.

References

- 1.«The Constitution of Ukraine», adopted at the V session of the Parliament of Ukraine from June 28, [«Konstytucija Ukrainy. Prynjjata na V sesiji Verkhovnoji Rady Ukrainy 28 chervnja 1996 roku.»], (1997), Kyiv, *Presa Ukrainy*.
- 2.«The Law of Ukraine «On the basis of the state policy in the sphere of science and scientific and technical activity» from December 12, 1991, [«Zakon Ukrainy «Pro osnovy derzhavnoji polityky u sferi nauky i naukovo-tekhnicnoji dijalnosti» vid 12 ghrudnja 1991 r.»], (1992), from 12 December 1991, No. 1977-XII, VVR, No. 12.
- 3.«The concept scientific and technical, innovative development in Ukraine», [«Konceptija naukovo-tekhnicnogho ta innovacijnogo rozvytku Ukrainy»], (1999), *Holos Ukrainy*, the 3rd of August.
- 4.«The Law of Ukraine «On innovation activity», [Zakon Ukrainy «Pro innovacijnu dijalnistj»], No. 40-IV, from 04.07.2002 (edition from 23.06.2010). available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
5. «The Law of Ukraine «On investment activity» (as amended in accordance with the Laws of Ukraine in 1991-2005)», [«Zakon Ukrainy «Pro investycijnu dijalnistj» (iz zminamy, vnesenymy zghidno z Zakonamy Ukrainy u 1991-2005 rr.»], (1991), *Holos Ukrainy*, the 21st of November.
- 6.«The Law of Ukraine «On priorities directions of innovative activity in Ukraine», [«Zakon Ukrainy «Pro pryoritetni naprjamy innovacijnoji dijalnosti v Ukraini»], (2003), VVR, No. 13.
7. «The Law of Ukraine «On special regime and innovation activity of Technology Parks», [«Zakon Ukrainy «Pro specialnyj rezhym investycijnoji ta innovacijnoji dijalnosti tekhnologichnykh parkiv»], (2006), *Holos Ukrainy*, the 3rd of February.
8. «The Law of Ukraine «On scientific and technical activity», [«Zakon Ukrainy «Pro naukovu i naukovu-tekhnicnu dijalnistj»], No. 1977–XII from 13.12.1991 (edition with the changes from 06.01.2011). available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>
9. «The Law of Ukraine «On the scientific and technical expertise», [«Zakon Ukrainy «Pro naukovu i naukovu-tekhnicnu ekspertyzu»], No. 51/95-V from 10.02.1995 (edition with the changes from 03.03.2006). available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80>
10. «The Law of Ukraine «On State Regulation of Activity in the sphere of technology transfer», [«Zakon Ukrainy «Pro derzhavne rehuljuvannja dijalnosti u sferi transferu tekhnologij»], Parliament of Ukraine, *The Law from 14.09.2006, No. 143-V* (edition with the changes from 05.12.2012), available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/143-16>
11. «The Law of Ukraine «On special regime and innovation activity of Technology Parks», [«Zakon Ukrainy «Pro specialnyj rezhym investycijnoji ta innovacijnoji dijalnosti tekhnologichny kh parkiv»], (2006), *Holos Ukrainy*, the 3rd of February.

12. «Commercial Code of Ukraine», [«Ghospodarskyj kodeks Ukrainy»] from 16.01.2003, No. 436 – IV, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
13. «The Tax Code of Ukraine», [«Podatkovyj kodeks Ukrainy»], from 02.12.2010, No. 2755-VI, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
14. «The Law of Ukraine «On stimulation of automobile production in Ukraine», [«Zakon Ukrainy «Pro stymuljuvannja vyrobnytva avtomobiliv v Ukraini»], (1997), *Uriadovi kur'ier*, the 23rd of October.
15. «The Law of Ukraine «On State Support of aircraft construction industry in Ukraine», [«Zakon Ukrainy «Pro derzhavnu pidtrymku litakobudivnoji promyslovosti v Ukraini»], (2001), *Uriadovi kur'ier*, the 15th of August.
16. «The Law of Ukraine «On stimulation of domestic machine building for the agroindustrial complex», [«Zakon Ukrainy «Pro stymuljuvannja rozvytku vitchyznjanogho mashynobuduvannja dlja aghropromyslovogho kompleksu»], (2002), *Uriadovi kur'ier*, the 3rd of April.
17. «The Law of Ukraine «On Measures on State Support of Shipbuilding Industry of Ukraine» as amended by adding accordance with the Laws of Ukraine in 2002-2003», [«Zakon Ukrainy «Pro zakhody shhodo derzhavnoji pidtrymky sudnobudivnoji ghaluzi Ukrainy» iz zminamy, vnesenymy zghidno iz Zakonamy Ukrainy v 2002-2003rr.»], (1999), *Holos Ukrainy*, the 30th of December.
18. «The Law of Ukraine «On recognition of armored industry one of the priority in industry in Ukraine and measures to provide states support», [«Zakon Ukrainy «Pro vyznannja bronetankovo-jighaluziodnijeju z priorytetnykh u promyslovosti Ukrainy ta zakhody shhodo nadannjaj ij derzhavnoji pidtrymky»], (2001), *Uriadovi kur'ier*, the 13th of February.
19. «The Law of Ukraine «On Protection of Economic Competition», [«Zakon Ukrainy «Pro zakhyst ekonomichnoji konkurenciji»], (2001), *Holos Ukrainy*, No. 37.
20. «The Law of Ukraine «On Protection of Consumers' Rights (as amended by adding in accordance with the Laws of Ukraine in 1993-2005)», [«Zakon Ukrainy «Pro zakhyst prav spozhyvachiv» (iz zminamy, vnesenymy zghidno iz Zakonamy Ukrainy v 1993-2005 rr.)»], (1991), *VVR*, No. 30.
21. «The Law of Ukraine «On priorities directions of innovation activity in Ukraine on the period up to 2015», [«Zakon Ukrainy «Pro priorytetni naprjamy innovacijnoji dijalnosti Ukraini na period do 2015 roku»], available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/942-2011-%D0%BF>
22. Shevchuk S. V. (2011), «State regulation as an important factor of factivization of innovative processes in the country», [«Derzhavne rehuljuvannja jak vazhlyvyj faktor aktyvizaciji innovacijnykh procesiv u krajini»], *Zbirnyk naukovykh pracj Nacionalnogo universytetu DPS Ukrainy*, No. 1 available at: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/znpnudps/2011_1/pdf/11ssvitc.pdf.
23. Deghtjar A.O., Krjukov O.I. «The legal support of state regulation of innovative activity in Ukraine», [«Pravove zabezpechennja derzhavnogho rehuljuvannja innovacijnoji dijalnosti v Ukraini»], available at: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2011-2/doc/1/01.pdf>.
24. Ghejecj V.M., Semynozhenko V.P. (2006), «Innovative perspectives of Ukraine», [«Innovacijni perspektyvy Ukrainy»], Kharkiv, *Konstanta*, 272p.;

Ключові слова: інноваційні процеси, податкове регулювання, правовий механізм, нормативно-правове забезпечення.

Ключевые слова: инновационные процессы, налоговое регулирование, правовой механизм, правовое обеспечение.

Keywords: Innovation processes, tax regulation, legal mechanism, regulatory base.